

Bachelet, una dona socialista a la presidència de Xile

Michelle Bachelet, una dona socialista, filla d'un general mort en una caserna per no donar suport al colpista Augusto Pinochet, es convertirà, si hem de creure les enquestes sobre les eleccions de l'11 de desembre, en la presidenta de Xile.

Potser no ho aconseguirà en la primera volta, en què necessita més de la meitat dels vots, però sí en la segona, que se celebrarà el 15 de gener entre els dos aspirants més votats. Per arribar a la presidència, Michelle Bachelet, candidata de la Concertació, una aliança entre democristians i socialistes, haurà de derrotar els tres candidats: Joaquín Lavín, de la dretana Unió Democràtica Independent (UDI); Sebastián Piñera, de la conservadora Renovació Nacional (RN), i Tomás Hirsch, d'una coalició dominada pels comunistes.

L'elecció de Bachelet no és una revenja sobre Pinochet, humiliat pels jutges i menyspreat pels mateixos que li havien donat suport quan va ser detingut a Londres fa uns anys. Els pinoche-

tistes podien admetre les "caravanes de la mort" de la dictadura, però mai que el general es dediqués a robar. Pinochet, com assegura la candidata presidencial, no és un problema perquè "no és un actor" en la vida política xilena. En canvi, l'elecció de Bachelet sí que representa la consolidació de la democràcia parlamentària i demostra la bona salut de la Concertació, la coalició que ha governat Xile des del 1990.

La consolidació d'una democràcia parlamentària, que es comença a recuperar amb la derrota de Pinochet en el referèndum del 1988, es concreta en el fet que la candidata no ha estat qüestionada per cap partit pel seu passat de confrontació amb el dictador ni pel fet de ser dona. Al contrari, quant al seu passat de simpatia amb el Moviment

d'Esquerra Revolucionària (MIR), el partit que defensava la lluita armada contra Pinochet, el fet és que no ha estat recordat pels candidats, sinó per petits grups d'extrema dreta. "Amb Bachelet tornarem a estar en mans de Castro", es pot llegir en una web de nostàlgics de la dictadura.

I pel que fa a l'anomenat "factor gènere", que estudien els analistes electorals, sembla que no ha entrat en campanya en un país conservador com Xile que, per exemple, va aprovar el divorci l'any passat. De ben segur que el fet de ser dona no ha pesat en el debat electoral, tant per la prudència de la resta d'aspirants com per la trajectòria de Bachelet, que en pocs anys ha passat de ser una desconeguda per al xilè del carrer a estar al capdavant del Ministeri de Sanitat primer, i de Defensa després, i a imposar-se com a candidata de la Concertació. En el camí, ha quedat una altra dona, la democristiana Soledad Alvear, la ministra d'Exteriors de Ricardo Lagos que va renunciar al maig a les primàries presidencials de la Concertació.

El pas pel Ministeri de Defensa va ser decisiu per a les seves aspiracions: els generals havien de saludar una ministra que, quan ells servien la dictadura com a oficials, es trobava a l'exili. Fins i tot potser alguns generals sabien els maltractaments que Bachelet i la seva mare van patir després del cop d'estat del 1973, un episodi minimitzat perquè, com reconeix la candidata, no van ser torturades tan brutalment com altres preses, violades i passades per la "parrilla" –el lloc on els feien les descàrregues elèctriques–. En la seva relació amb els militars, tanmateix, sembla que l'ajudà el fet que s'hagués criat a les casernes i que conegués de prop, per tant, un món hermètic, així com que valorés la lleialtat del seu pare, el general de l'Aire Alberto Bachelet, al president Salvador Allende.

La bona salut de la Concertació és una conseqüència d'una política econòmica que ha mantingut el creixement i que ha dirimit internament les diferències personals. En un continent que cau sovint en la temptació del populisme (com el veneçolà Hugo Chávez), o en l'autoritarisme (per exemple, el peruà Alberto Fujimori en el passat, i el colombià Alvaro Uribe ara), Xile és una excepció per l'estabilitat i per un dis-

El candidat de la dretana Unió Democràtica Independent (UDI), Joaquín Lavín, s'ha oblidat de Pinochet per primer cop.

cur moderat dels dirigents de la Concertació, des del democristià Patricio Aylwin (1990-1994) fins al socialista Ricardo Lagos (2000), passant per Eduardo Frei Ruiz Tagle (1996-2000). Com recorda un universitari, Andrés Jouannet, és un mite que la dictadura va millorar l'economia. Les dades del Banc Central de Xile estableixen que el creixement durant els disset anys de gestió de Pinochet va ser del 2,9%, un índex que arriba al 6,2% en els quinze anys de Govern de la Concertació. L'atur és ara del 8%, deu punts menys que en l'època de la dictadura. Els indicadors de corrupció són més propis del nord d'Europa que no pas de Llatinoamèrica: en la llista de Transparència Internacional, Xile se situa per damunt de França i Espanya.

Tanmateix, la política econòmica, que només és qüestionada en la campanya pel candidat Hirsch, no ha aconseguit eradicar les desigualtats socials. En aquest punt, Xile s'assembla a la resta del continent, amb uns rics cada vegada més rics i uns pobres condemnats des del naixement a ser pobres. Bachelet respon a aquestes crítiques amb dades que parlen de la reducció de la pobresa, i presenta el seu pla d'extensió de la sanitat pública com un èxit. Reconeix,

però, que no s'ha fet prou, i en els mítings assegura que impulsarà programes socials i que promourà projectes per a la dona.

Com que no pot discutir les directrius econòmiques, el punt fort de la coalició de Bachelet, els dos candidats conservadors intenten guanyar vots amb un discurs moderat, que incideix en la inseguretat i en les mancances de l'administració. Pinochet ha estat enterrat per Lavín, per primer cop. Un Pinochet lla-dregot no és un bona companyia per a un polític, protegit pels sectors més conservadors de l'Església, que ja va ser derrotat fa cinc anys pel socialista Lagos. Ara podria ser fins i tot superat per l'altre aspirant conservador, Piñera, un ric empresari –propietari de l'eficient companyia aèria LAN– que mai no ha combregat amb Pinochet. Convençut que el partit és un llast, perquè Renovació Nacional sí que té arrels pinochetistes, Piñera ha elaborat un discurs proper a la democràcia cristiana, per restar vots no tan sols a l'anomenat "efecte Bachelet", sinó també a Lavín. Un discurs moderat que li pot permetre passar a una segona volta en què es tornarien a trobar la dreta i l'esquerra.

Antoni Castel